

Govor Matjaža Nemca, evropskega poslanca, na slovesnosti ob 82- obletnici dražgoške bitke

Dražgoše, 14. januarja 2024

Velja govorjena beseda!

Spoštovani Dražgošani in Dražgošanke,

spoštovani prvi predsednik Republike Slovenije Milan Kučan.

Spoštovani predsednik Zveze združenj borcev za vrednote NOB Marijan Križman,

Spoštovani predsednik Državnega sveta Marko Lotrič,

poslanke in poslanci Državnega zbora ter Evropskega parlamenta,

ministrice in ministri Vlade Republike Slovenije,

županje in župani.

Drage tovarišice in tovariši.

Lepo pozdravljeni.

Preteklost te lepe gorenjske vasi odstira dogodke, ki krepijo samozavest naroda, a hkrati obujajo globoko bolečino.

Z velikim spoštovanjem se spominjamo poguma Cankarjevega bataljona, ki je sovražniku zadal boleče poraze ter izkazal neomajno odločnost v boju za osvoboditev slovenskega naroda.

Sledilo je srdito maščevanje nemške vojske nad domačini, v katerem je v Dražgošah življenje izgubilo 41 duš. Številni so bili prisiljeno izseljeni, vas pa požgana.

Upor na Gorenjskem, vrh katerega predstavlja dražgoška bitka, danes velja za enega najpomembnejših dejanj odporniškega gibanja na zasedenih ozemljih nacizma v letu 1941.

Spoštovane in spoštovani.

Dražgoše brezčasno odmevajo nauke, ki smo jim dolžni prisluhniti.

Sporočilo Dražgoš je upor! Upor, ki ga ni utišal niti mitraljez sovražnika.

Sporočilo Dražgoš je resnica! Da svoboda ni samoumevna, temveč izborjena.

Kot so se zanjo borili partizani Cankarjevega bataljona. Na svobodi smo lahko zgradili povojno Evropo, utemeljeno na vrednotah antifašizma in antinacizma. Te iste vrednote narodnoosvobodilnega boja so dokončno opolnomočile tudi naš, slovenski narod v samozavesti postati to, kar je bilo naše in ne hotenje drugih. Na nas je, da se za te vrednote skupaj borimo tudi danes! In se odločno zoperstavimo tistim, ki si prizadevajo svet znova povleči na pot zla.

Zato je potrebno najodločneje obsoditi dejanja, ki smo jim bili priča pretekle dni. Ko neofašisti vsem na očeh sredi italijanske prestolnice salutirajo z dvignjeno desnico...

...v Nemčiji pa kujejo načrte za izgon milijonov ljudi, ki niso nemškega porekla, morajo zvoniti vsi alarmi v demokratičnem svetu, še posebej Evropski uniji.

To je čas dramila! Čas, da se enotno zoperstavimo tem ostudnim dejanjem.

In ustavimo vse, še tako pritajene poskuse oživljanja pošasti nacifašizma, ki je milijonom ljudi zadala neizmerno gorje in bolečino. Opomnimo se, razmere v svetu ta čas niso tako zelo drugačne kot 80 let nazaj, ko so populizmi vzdignili glavo.

A razlika med tedaj in danes je ravno v tem, da smo sedaj združeni pod streho skupne Evrope. Ta pa je močna toliko, kolikor smo se zlonamernim težnjam sposobni upreti **skupaj**.

Dovolite mi, da na tem mestu izrazim velik poklon predsednikom antifašističnih združenj Slovenije, Hrvaške in Italije, ki so v skupnem sporočilu opozorili na porast revizionističnih ideologij ter pozvali k spoštovanju zgodovinskih dejstev, ugotovljenih s strani neodvisnih komisij. Za to si v Evropskem parlamentu prizadevam tudi sam.

Tovarišice in tovariši!

Krizam in pretresom ni videti konca. Svet je danes poln nestrpnosti, sovražnosti in konfliktov. Od Ukrajine do Bližnjega vzhoda smo priča krvavim vojnem. Zaradi konfliktov, revščine in podnebnih sprememb je razseljenih 110 milijonov ljudi.

Več kot očitno je, da je multilateralni red dosegel svoje omejitve. Združeni narodi ne odražajo več pravega razmerja moči v svetu, paraliziran in polariziran Varnostni svet pa ne izpolnjuje svoje temeljne funkcije zagotavljanja svetovnega miru.

Demokratske vrednote se zdijo vse bolj posebnost manjšine, kot pa prevladujoči princip sveta.

Spoštovane in spoštovani,

čemur smo priča v Gazi, ni nič drugega kot poskus uničenja naroda s strani okupatorja. Nesorazmerni povračilni ukrepi so zahtevali več kot 24.000 nedolžnih žrtev, povečini žensk in otrok.

Kako dolgo bosta Evropa in svet še gledala izbris naroda pred našimi očmi? Do kje sega toleranca na apokalipso morije, bombnih napadov na bolnišnice in begunska taborišča?

Tako Palestinci kot Izraelci imajo pravico brez strahu živeti v miru, na svoji zemlji, v spoštovanju in sobivanju. Nihče tudi ne more zanikati pravice palestinskega naroda do samoodločbe, kot nihče ni mogel zanikati te pravice nam.

Zato si mora Slovenija še naprej odločno prizadevati za mirovni proces, ki naj vodi v priznanje neodvisne Palestine.

Kot se mora vsa mednarodna skupnost vrniti k temeljnim principom, na katerih so nastali Združeni narodi. To so spoštovanje človekovih pravic, mirno reševanje sporov ter mednarodno sodelovanje.

Izjemno odgovornost bo kot nestalna članica Varnostnega sveta prihodnji dve leti nosila tudi Republika Slovenija.

Kot smo se pridružili ukrajinski tožbi proti Rusiji v njeni agresiji na Ukrajino, je naša odgovornost, **da se sedaj pridružimo aktivnostim Južnoafriške republike in njeni tožbi proti Izraelu. Ker je vojna v Gazi genocid.**

Spoštovane in spoštovani,

Dražgoše brezčasno odmevajo tudi sporočila enotnosti in sodelovanja.

V dražgoški bitki so se slovenski partizani borili v sodelovanju in poenoteni v cilju, kar je bilo ključnega pomena za njihov odpor. To mora služiti kot vodilo vsem nam tudi danes.

Tisočkrat izrečene besede ali obljube o spoštovanju pravne države, po tem, ko smo na lastni koži občutili, kaj pomeni oblastniška aroganca, ne pomenijo veliko, če je pravna država omejena z okoliščinami.

Spoštovanje pravne države ni izbira, temveč dolžnost! In je prvo merilo, na katerem demokracija pade ali se krepi.

Pravimo, da so mladi naša prihodnost. A kolektivno se moramo vprašati, **kakšen svet jim zapuščamo?**

Živimo v obdobju, kjer pravila narekuje podivjani kapitalizem. Jasen pokazatelj razdeljenosti in apatije odločevalcev do moči kapitala je izkazal tudi zadnji podnebni vrh v Dubaju. Kljub rekordno toplemu letu 2023 bomo že tako pregret planet še naprej dušili s fosilnimi gorivi.

Zaradi tovrstne objestnosti do okolja so ravno mladi bili primorani prevzeti štafetno palico v boju za podnebne spremembe. In njihovo sporočilo je jasno: **potrebne so konkretne zaveze, ne zgolj medli kompromisi.**

Na drugi strani pa so mladim, za popotnico v tako imenovano lepšo prihodnost, ponujena zgolj **prekarna delovna mesta, dostopna stanovanja** pa zanje ostajajo zgolj privid, izgubljen v obljubah politike.

Ko dobimo še pojasnilo, da narod brez elite ne obstaja, in da je brez nje **samo amorfna gmota ljudi**, ki ne ve, kam in kako, je skrajni čas za odločne ukrepe. Kajti ne smemo in ne bomo pristali na tako sprevržene teze, ki ljudem, živečih od poštenega dela, pa mladim in upokojujencem odrekajo pravico do dostojnega življenja.

Spoštovane in spoštovani.

Pred nami je prelomno leto.

Znova bomo odločali o tem, kakšno Evropo si želimo. In kakšno si želijo mladi. Je to Evropa, v kateri se krepijo fašistična gibanja in druge skrajno desne struje?

Ali bo to solidarna, zelena, inovativna, varna in demokratična Evropa, ki ne bo nikogar pustila za seboj?

Odgovornost za odločitve nosimo mi vsi. Po nauke o dobrih pa tudi napačnih odločitvah smo se odgovorni obrniti v zgodovino. Da se izognemo ponavljanju napak preteklosti in krepimo zavedanje o vrednotah, ki nas vodijo v prihodnost.

V kateri si ne bomo več zatiskali oči pred epidemijo lažnih informacij ter dejstva, da smo planet pripeljali do skrajnih meja, kjer se glas milijonov zatiranih, lačnih in razseljenih izgublja v trušču velikopoteznih nagovorov svetovnih voditeljev.

Cenjeni prijatelji in prijateljice Dražgoš.

Dovolite mi, da s tega mesta ponovim besede žal že pokojnega pisatelja Saše Vuge: **“Dražgoše so nesmrtni.”**

Nesmrtnost jim poklanjate tudi vi, danes tu zbrani. Mnogi med vami ste izkusili zlo nacifašizma, drugi smo ob pričevanjih o njem zrasli.

Kot vnuk partizana Kosovelove brigade sem poslušal zgodbe o fašizmu na Primorskem. Nono je svaril: *»Zlo nikoli ne izgine, samo ponikne.«*

Kajti semena zla vsakič znova vzklijejo ravno ob nevednosti, oblastniški aroganci in brezbriznosti do najšibkejših. Ko človek ne vidi več sočloveka, temveč le sebe in svoje lastne koristi.

Narediti, kar je prav.

Temu vodilu so neomajno sledili borke in borci narodnoosvobodilnega boja. Ti so ubranili slovensko zemljo pred okupatorjem, ki je takrat predstavljal najmodernejšo vojsko na svetu. Hrabrost naših partizanov je premagala nemški Vermaht, kar je dotlej uspelo le štirim vojskam.

Zaradi njih, sebe ter prihodnjih generacij smo se odgovorni postaviti za to, **kar je prav**. V Sloveniji. Evropi in po svetu.

Resnico poznamo. **Resnica jasno zasije ravno v krajih, kot so Dražgoše.**

Poznamo njen od trpljenja, a neizmerne ponosa izklesan obraz. Ta je bil usodne vojne dni uprt v vrednote svobode in miru.

Tako mora ostati tudi danes!

Ta obraz si nikdar ne bo nadel maske zaigrane spravnosti, s sijem puhlih reinterpretacij zgodovine. Je pa naša odgovornost, da se kljub razlikam med nami naučimo sobivati drug z drugim.

Narediti, kar je prav.

Veliki izzivi, s katerimi se soočamo, od nas zahtevajo odločnost. Ne kompromisarstva, ko gre za socialno varnost ljudi, skrb za njihovo zdravje in za okolje, za spoštovanje pravne države ter blagostanje vseh nas.

Spoštovani in spoštovane. **Vemo kam in kako.** V lepšo prihodnost. Pot pred nami bo dolga in naporna. A ko vas vidim tu, v ponosnem spominu na dražgoško bitko, vem, da bomo skupaj uspeli.

Da. Naredili bomo, kar je prav!

Smrt fašizmu!